

בלשכות למינהל אוכלוסין מתייצבים מאות אלפי אזרחים ותושבים לקבלת שירותי מרשם מגוונים, כמו הנפקת תעודות זהות, דרכונים, תעודות לידה תעודות פטירה ושינויי מען. כדי להקל על האזרחים והתושבים ולהביא לשיפור השירות, רצוי שמשרד הפנים ישקול לתת באמצעות הדואר שירותים מסוימים שהמשרד קבע שאינם מצריכים התייצבות בלשכה, כדי להקל על מי שזקוק להם ואינו חייב להתייצב; ממילא יפחת גם העומס בלשכות המרשם לטובת אלו החייבים, בהתאם להנחיית משרד הפנים, להתייצב בלשכות. כמו כן רצוי שהמשרד ימשיך ויפעל לפתיחת הלשכות בשעות אחר הצהריים, כדי להקל עוד על הציבור. מכלול הצעדים האלה יביא הן לחיסכון למשק, שכן יצמצם את שעות הבטלה מעבודה של המתייצבים כיום בלשכות לקבלת השירות בשעות העבודה המקובלות, והן לשיפור השירות לאזרח.

מפעל הביוב בירושלים

ריכוז ממצאים

עיריית ירושלים אחראית לטיהור שפכים שהיא מזרימה לאפיקי נחלים היורדים לכיוון מערב לשפלת יהודה ולכיוון מזרח לים המלח. בדיקת מעקב מורחבת, שבאה בעקבות ביקורת שפורסמה בדוח שנתי 42 (עמ' 854), ובדוח על הביקורת בשלטון המקומי, התשנ"ג-1992 (עמ' 405), העלתה את הממצאים האלה:

מינהלת הפרויקט להקמת מכונני טיהור, שהוקמה על פי החלטת מועצת עיריית ירושלים עוד ב-1990, לא מילאה את תפקידה - היא לא נקטה פעולות של ממש לקידום הקמת מכונני טיהור הנחוצים לעיר.

תכניות להקמת מכונני טיהור באגן הניקוז המערבי טרם אושרו ולכן לא היה אפשר להכין תכנון מפורט להקמתם.

באוקטובר 1992 הוכנה לאגן הניקוז המזרחי, באישור הגורמים המופקדים על נושא הביוב, תכנית חלופית לטיפול חלקי בשפכים, ברמת טיהור הנופלת מזו שמתחייבת לפי התקנות. בנובמבר 1993 בוטלה התכנית האמורה, והושבה על כנה התכנית המקורית; ובפועל עברה שנה נוספת בלי שחל כל שינוי בשטח.

ביוני 1990 נוסדה קרן למימון הקמה ותפעול של מכונני טיהור שפכים. העירייה לא העבירה לקרן כספי גבייה בשיעור שקבע חוק עזר בעניין הזה. כמו כן, כתוצאה מרישום לא סדיר של הפרשות לקרן ומאי-הצמדת ההפרשות למדד המחירים לצרכן, היו חסרים בקרן סכומים ניכרים, אשר הגיעו בתחילת 1993 לכ-3.5 מיליון ש"ח.

משרד מבקר המדינה עשה, בשנים 1990 ו-1991, ביקורת בנושא מפעל הביוב בירושלים. ממצאי הביקורת פורסמו בדוח שנתי 42 (עמ' 854), ובדוח על הביקורת בשלטון המקומי, התשנ"ג-1992 (עמ' 405). להלן הממצאים העיקריים שהועלו:

(א) עיריית ירושלים (להלן - העירייה) מזרימה את שפכיה ומזהמת את אפיקי הנחלים היורדים לכיוון מערב לשפלת יהודה ולכיוון מזרח לים המלח. כמות השפכים המיוצרת בעיר היא כ-86,000 מ"ק ביממה. בשני העשורים האחרונים גדלו כמויות השפכים כמעט פי שלושה, עקב התרחבות שטחי העיר וגידול אוכלוסייתה.

(ב) המכון היחידי לטיהור שפכים, שהקימה העירייה בסוף 1979 בנחל שורק, מטפל בכ-15% מכלל השפכים של העיר. השפכים העוברים טיפול במכון אינם מגיעים לרמת הטיהור הרצויה והמקובלת במדינות המערב. מצב מתמשך זה יש בו סכנה לבריאות הציבור ופוגע באיכות החיים.

(ג) במשך 30 שנה הוכנו תכניות וסקרים רבים בנושא מכוני טיהור ושיטות טיהור, אך בפועל לא נעשה דבר.

(ד) העדר אמת מידה מחייבת בחוק, עד מאי 1992, בדבר רמת טיהור שפכים, איפשר לרשויות מקומיות לבצע פעולות חלקיות של טיפול בשפכים, ובכך לצאת ידי חובה לפי חוק הביוב; ואמנם העירייה נהגה בדרך זו והסתפקה בהצבת מתקנים, בעלות של כ-7 מיליון ש"ח, לסינון החומר הגס של השפכים. מתקנים אלה אינם משפרים שיפור ממשי את רמת טיהור השפכים, והם ממשיכים לזהם את הסביבה.

(ה) באמצע 1991 החליטה העירייה לפעול להקמת מכון טיהור באגן המערבי; מיקומו של המכון לא נקבע עד ינואר 1992, והעירייה לא השיגה את האישורים הדרושים מרשויות התכנון המוסמכות, דבר המעכב את התכנון המפורט של האתר.

(ו) באגן המזרחי תכננה העירייה להקים מכון טיהור בנחל אוג. משרד הבינוי והשיכון לא שילם לעירייה היטל ביוב, בעת בניית שכונות חדשות, ובתמורה התחייב לבנות את תשתית הביוב ולממן 50% מעלות הקמת המכון. המשרד לא עמד בהתחייבותו. נוכח הוויכוח עם המשרד, החליטה העירייה להקפיא את תכניתיה להקמת מכון טיהור באגן הניקוז המזרחי.

בחודשים נובמבר - דצמבר 1992 ובמאי 1993 עשה משרד מבקר המדינה מעקב שתכליתו לבדוק באיזו מידה תוקנו הליקויים האמורים, ובמיוחד אם נקטה העירייה פעולות להקמת מערכת לטיהור שפכים; כן נערכה ביקורת על ניהול קרן למכוני טיהור. להלן פירוט הממצאים שהועלו:

הקמת מכוני טיהור

במאי 1990 החליטה מועצת העירייה להקים מכוני טיהור שפכים, בעלות כוללת של כ-146 מיליון ש"ח (סכום השווה לכ-73 מיליון דולר באותו מועד). ביולי אותה שנה פורסם תיקון לחוק עזר לירושלים (אגרת ביוב), התש"ן-1990, ולפיו הועלתה אגרת הביוב. כפי שעולה מהחלטת ועדת הכספים שאושרה במועצת העירייה במאי 1990, סכום ההעלאה שנקבע בחוק העזר, נועד לגיוס המימון הדרוש להקמת מכוני טיהור ולייסוד קרן למטרה זו. החל בספטמבר 1990 גובה

העירייה מתושביה את התוספת לאגרת הביוב. תזרים ההכנסות למימון הקמת מכוני טיהור יתפרס על פני 20 שנה. לכן, למימון הפרויקט יידרש מימון ביניים ממקורות חיצוניים.

מאמצע 1990 טיפלה הרשות לפיתוח ירושלים (להלן - הרל"י) בפרויקט מכוני הטיהור. חרף זאת, במשך כשנתיים, לא נחתם חוזה בין העירייה לבין הרל"י בנושא זה. החוזה נחתם רק באוגוסט 1992, עקב חילוקי דעות שנתגלו בין הצדדים. בחוזה נקבע, בין היתר, כי הרל"י תנהל את הפרויקט בהתאם להנחיות העקרוניות שיגובשו במינהלת הפרויקט.

ביוני 1990 החליטה מועצת העירייה על מבנה ארגוני לליווי הפרויקט וניהולו. לצורך זה הוקמו מינהלת הפרויקט (להלן - המינהלה), ועדת היגוי וכמה ועדות אחרות, שחבריהן מייצגים את כל הגופים הקשורים להקמת מכוני טיהור בירושלים. למינהלה מונו עשרה חברים, כלהלן: חמישה מקרב חברי מועצת העירייה, מנכ"ל העירייה, מהנדס העיר, גזבר העירייה, מנהל האגף לאספקת מים בעירייה ומנהל הרל"י.

תפקידה העיקרי של המינהלה הוא לקדם את הביצוע של הקמת מכוני טיהור בירושלים. כך למשל, אישרה המינהלה בישיבותיה את בחירת תהליך הטיהור שיבוצע במכוני הטיהור ואת האתר שבו יוקם מכון הטיהור באגן הניקוז המערבי. בנוהל של המינהלה נקבע כי חברה יזומנו לפחות לשלוש ישיבות בשנה.

הבדיקה העלתה, כי מאז הקמתה ביוני 1990 ועד לינואר 1993 קיימה המינהלה חמש ישיבות בלבד.

באוקטובר 1992 אישרה ועדת ההיגוי תכנית חלופית לאגן הניקוז המזרחי, שלפיה יוקם מתקן לטיהור חלקי בלבד ובעלות גבוהה, במקום מכון טיהור (ראה להלן). בישיבת המינהלה בנובמבר אותה שנה לא נדונה כלל התכנית החלופית, ובפרוטוקולים של ישיבות המינהלה לא הוסבר מדוע נמנעה מלדון בנושא חשוב זה. המינהלה דנה רק בקידום תכנית לאישור אתר למכון טיהור השפכים באגן הניקוז המערבי של ירושלים.

מן האמור לעיל עולה, כי המינהלה לא נקטה פעולות של ממש לקידום הפרויקטים כמתחייב מתפקידה: הישיבות שהיא קיימה היו בתדירות נמוכה; דיוניה לא היו יעילים ולא נקבעו בהם קווי פעולה לביצוע התכניות של הפרויקטים שאישרה בעבר.

אגן הניקוז המערבי

בדוח שנתי 42 צוין, כי ביולי 1991 החליטה העירייה להקים מכון טיהור אחד משותף לנחל שורק ולנחל רפאים, במקום שהם נפגשים או בסמוך לו. מכון זה אמור היה לטפל ב-60% עד 65% משפכי העיר.

בדיקת המעקב העלתה, כי במאוס 1993 הגישה העירייה לאישור הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה תכנית לאתר מתאים לפרויקט, לא הרחק ממפגש הנחלים. כמו כן הגישה העירייה לוועדה המחוזית תסקיר והנחיות בדבר השפעת מכון הטיהור על הסביבה.

באפריל 1993 החליטה הוועדה המחוזית לאשר עקרונית את התכנית להקמת מכון לטיהור שפכים במעלה נחל רפאים, כ-2.5 ק"מ ממפגש הנחלים שורק ורפאים. אולם הוועדה המחוזית הודיעה לעירייה, כי עד שהתכנית לאתר תאושר בוועדה הארצית לתכנון ולבנייה, אי אפשר להכין תכנון מפורט להקמת המכון. העירייה נאלצה, אפוא,

לעכב את התכנון המפורט של הפרויקט באגן הניקוז המערבי, וכתוצאה מכך היא גם אינה יכולה לקבוע מועד מחייב להקמת המכון.

אגן הניקוז המזרחי

בד בבד עם תכנון הקמת מכון טיהור באגן הניקוז המערבי, תכננה העירייה להקים מכון טיהור גם באגן הניקוז המזרחי, ליד מחצבת חיזמא באזור נחל אוג. המכון אמור היה לטפל גם בשפכי העיר מעלה אדומים, היישוב מישור אדומים ויישובים אחרים. המימון למכון זה אמור היה לבוא ממשרד הבינוי והשיכון (50%) והיתרה מאגרות הביוב. המשרד לא עמד בהתחייבותו כלפי העירייה, ולכן היא הקפאה את תכניתה להקמת המכון באגן הניקוז המזרחי עד שיימצא מקור חלופי למימון.

1. במאוס 1992 גובש הסכם עקרוני בין עיריית ירושלים לבין עיריית מעלה אדומים בדבר הקמת מפעל משותף לטיהור שפכים, שישרת את שתי הערים. בתכנית ההקמה נקבע, כי השפכים שיטופלו במתקן הטיהור יהיו באיכות של 20 מיליגרם לליטר צח"ב (צריכת חמצן ביו-כימית) ו-30 מיליגרם לליטר ריכוז מוצקים מרחפים (המוגדרת בקיצור 20/30) בהתאם לתקנות בריאות העם (קביעת תקנים למי שפכים), התשנ"ב-1992 (להלן - התקנות). מי הקולחין יועברו למאסף, וינוצלו לצרכים חקלאיים באזור צפון ים המלח. עלות הקמת המפעל הוערכה בכ-10 מיליון דולר, שימומנו בידי עיריית ירושלים (65%) ועיריית מעלה אדומים. בעקבות ההסכם הוכן תסקיר בדבר השפעת מכון הטיהור על הסביבה, והומלץ על אתר מתאים להקמתו.

2. על אף ההסכם האמור, ביוני 1992 נדונה בלשכת שר הפנים תכנית חלופית זמנית - עד לשנת 1998 - שהכין מנהל פרויקט הביוב הארצי. לפי התכנית החלופית, רמת הטיהור המוצעת היא 20/50. רמת טיהור זו אינה עומדת בדרישת התקנות שפורסמו במאי 1992, שלפיהן הדרישה לרמת טיהור 20/30 היא בגדר חובה בסיסית לכל רשות מקומית המשרתת אוכלוסייה של 10,000 תושבים ויותר.

התכנית החלופית הזמנית כללה הארכת קו לסילוק שפכים - תוספת של 8 ק"מ - עד לקרבת דיר ח'ג'לה, מדרום מזרח ליריחו, הקמת אגני טיפול, בריכת מאגר ומערכת השקיה. התכנית תוכננה לשלושה שלבים: בשלב א' טיפול ב-7,000 מ"ק שפכים ביממה; בשלב ב' טיפול ב-14,000 מ"ק שפכים ביממה; ובשלב ג' טיפול ב-21,000 מ"ק שפכים ביממה. אומדן העלות של שלב א', שחושב בידי מנהל פרויקט הביוב הארצי, היה 8 מיליון ש"ח, לא כולל מע"מ. יצוין, כי העלות המשוערת, כאמור, להקמת מכון הטיהור על פי התכנית של עיריית ירושלים נאמדה ב-10 מיליון דולר ל-15,000 מ"ק שפכים ביממה, ברמת טיהור של 20/30. יתר על כן, בתכנית החלופית הזמנית לא הובאה בחשבון עלות מניעת איכול הצנרת (קורוזיה) בקו ההולכה, שייוצר עקב הזרמת שפכים גולמיים בו, עלות שנאמדה, בידי חברת תה"ל, בהשקעה חד-פעמית של כ-2.7 מיליון דולר, ולחילופין - 0.5 מיליון דולר מדי שנה בשנה.

בעניין התכנית החלופית הזמנית כתב אחד מיועצי הפרויקט של העירייה ביולי 1992, כלהלן:

"מצוין בתכנית כי היא נמנעת 'מהשקעות אבודות' וכל האלמנטים שלה ישתלבו בעתיד במערכת טיהור כמקובל. במבט ראשון נראה כי מתוך השקעה של 8 מיליון ש"ח, 6 מיליון ש"ח מושקעים במתקני טיפול, אגירה, שאיבה וסינון לשדות המושקים וחיבור חשמלי, שהן השקעות מיותרות כאשר יקום מכון טיהור על פי תכנית העירייה. ... הטיפול השניוני המוצע הוא בגדר ניסיון, שמידת הצלחתו תהווה קנה מידה לבחירת שיטות טיהור בעתיד ...

על

מדובר

איכות

קולחים שתתקבל 20/40-50. ראוי לבחון האם אמנם הטיפול השניוני יתן האיכות המקווה כנ"ל."

3. באוקטובר 1992 התקיימה ישיבה בהשתתפות נציגים של משרד הפנים, משרד הבינוי והשיכון, משרד הביטחון, המשרד לאיכות הסביבה, פרויקט הביוב הארצי, לשכת התכנון ביהודה ושומרון, עיריות ירושלים ומעלה אדומים והמועצה האזורית מגילות. בישיבה זו אושרה התכנית החלופית הזמנית והוחלט, כי בהוצאות ההקמה ישאו שלוש הרשויות המקומיות הקשורות לפרויקט.

בישיבה האמורה דרש נציג המשרד לאיכות הסביבה לפתור את בעיית איכול הצנרת (הקורוזיה) שעלול להיווצר בקו ההולכה של השפכים, ולהבטיח שהשפכים המטוהרים יהיו באיכות כימית וביולוגית טובה יותר. דרישות אלו יגדילו את הוצאות הפרויקט של התכנית החלופית הזמנית.

4. עד לנובמבר 1993 (יותר משנה לאחר הישיבה האמורה) לא נעשה דבר לקידום התכנית, למעט תכנון המשך קו ההולכת השפכים.

כאמור, גורמים המופקדים על הנושא אישרו, באוקטובר 1992, תכנית חלופית לטיהור חלקי בלבד של השפכים באגן הצפון מזרחי של העיר. תכנית זו אינה עומדת ברמת הטיהור של השפכים כדרישת התקנות, ובחובה הקבועה שם לטהר אותם לרמה הגבוהה יותר.

בעניין זה העיר משרד מבקר המדינה לעירייה באמצע 1993, כי לא זו בלבד שלא יצאה אל הפועל החלטת המועצה משנת 1990 להקים מכון לטיהור שפכים באגן הניקוז המזרחי, אלא שגם התכנית החלופית, הגרועה ממנה, לא נדונה במועצה. בתכנית החלופית גלום שינוי ניכר לעומת ההחלטה מ-1990, והיא אף נוגדת את התקנות האמורות.

ממסמכים שהגיעו למשרד מבקר המדינה בסוף דצמבר 1993 עולה, כי בסוף נובמבר אותה שנה בוטלה התכנית החלופית על ידי היחידה לקידום ביצוע פרויקטים של המינהלה הארצית למים וביוב במשרד הפנים, וכי הוחלט לחזור לתכנית המקורית להקים מכון לטיהור שפכים באגן הניקוז המזרחי, שאושרה במועצת העירייה ב-1990. משמעות הדבר היא שעברו כשלוש שנים נוספות, בלי שחל כל שינוי בשטח.

פטור מאגרת ביוב

בתוקף סמכותה, על פי פקודת העיריות וחוק הביוב, התקינה העירייה ב-1966 חוק עזר לירושלים בדבר אגרת ביוב. בחוק העזר נקבעו שני תעריפים לאגרת ביוב - למגורים ושלא למגורים. פטור מתשלום האגרה ניתן למחזיקים בנכסים הצורכים מים אך אינם מחוברים למתקני ביוב, כגון גינות וקרקעות חקלאיות.

בדיקה שעשה משרד מבקר המדינה במהלך 1990 העלתה, כי בניגוד לחוק העזר, בעלי נכסים שברשותם גינות, בבתים משותפים או פרטיים, חויבו באגרת ביוב על הקצאת מים להשקייתן.

מנתוני העירייה לסוף 1990 עולה, כי בשנים 1987 - 1989 חויבו בעלי גינות בתשלום אגרת ביוב בגין צריכה של כ-2.8 מיליון מ"ק מים. לפי חישובי משרד מבקר המדינה, החיובים שנגבו שלא כחוק הגיעו בשנים האמורות לכ-884,000 ש"ח (לפי מחיר ממוצע של 0.32 ש"ח למ"ק מים בשנת 1989).

בדיקת המעקב העלתה, כי בעקבות הביקורת החליטה העירייה, ביולי 1992, לפטור את בעלי הגינות מאגרת ביוב, ומאז לא גבתה מהם את האגרה. אולם העירייה לא החזירה את הפרשי האגרות שנגבו מבעלי הגינות בעבר שלא כדיון.

קֶרֶן לִמְכוֹנֵי טִיהוּר

ביוני 1990 החליטה מועצת העירייה לייסד קרן להקמה ולתפעול של מכוני טיהור שפכים (להלן - הקרן). ביולי אותה שנה פורסם, כאמור, תיקון לחוק העזר של העירייה בדבר העלאת אגרת הביוב. בהתאם לכך, הועלתה האגרה ב-45 אגורות לכל מ"ק מים לצריכה ביתית, וב-87 אגורות לצריכה למטרה אחרת. עוד נקבע, כי מדי שנה בשנה תועלה האגרה ב-3 אגורות לצריכת מים ביתית וב-6 אגורות לצריכת מים למטרה אחרת. התיקון לחוק העזר נועד לכסות את המימון הדרוש להקמת מכוני טיהור ולסילוק השפכים.

1. משרד מבקר המדינה העיר שבתיקון האמור לא נקבע שהתוספות לאגרת הביוב יהיו צמודות למדד המחירים לצרכן.

בעקבות הערה זו התקינה העירייה בדצמבר 1990 חוק עזר לירושלים ובו נקבע שהתוספות לאגרת הביוב יהיו צמודות למדד המחירים לצרכן.

באפריל 1990 הכינו יועצים חיצוניים (להלן - היועצים) תחשיב למימון ההקמה והתפעול של מכוני הטיהור. על פי התחשיב נקבע שיעור עליית אגרת הביוב. התחשיב התבסס, בין היתר, על תצורות המים החזויה לשנת 1990, החייבת באגרת ביוב, בהיקף של 34.8 מיליון מ"ק.

2. על פי החישובים שעשה משרד מבקר המדינה, בהתבסס על נתוני הצעת התקציב הרגיל והבלתי רגיל של מחלקת המים בשנת 1990, תצורות המים שתחול עליה אגרת ביוב תגיע באותה שנה ל-27.6 מיליון מ"ק.

נמצא, כי תצורות המים החזויה לפי חישובי היועצים היתה גבוהה בכ-26% מחישובי משרד מבקר המדינה. עוד ב-1991 העיר משרד מבקר המדינה לעירייה, כי בפועל הסטייה יכולה להיות אף גדולה יותר, כיוון שעל פי נתונים לא סופיים של מחלקת המים, ממאס 1991, ירדה תצורות המים בשנת 1990 מתחת לנקוב בהצעת התקציב.

התברר, כי הסכום הכולל של ההכנסות מאגרת הביוב ב-1990 היה קטן ב-32% מהאומדן של היועצים, וקרוב הרבה יותר לאומדן של משרד מבקר המדינה. צריכת המים החזויה בשנת 1990 שימשה, כאמור, בסיס לחישובי ההכנסות מאגרת הביוב לעשרים השנים הבאות אחריה. האומדן של היועצים הטעה אפוא את העירייה וגרם להטיה כלפי מטה בקביעת שיעור העלאת האגרה, הדרושה למימון מכוני טיהור.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה במאס 1993, הודיעה העירייה, כי היא תבחן מחדש את שיעור האגרה לאחר השלמת התכנון המפורט והוצאת מכרזים להקמת מכוני הטיהור.

3. בדוח שנתי 42 העירה מבקר המדינה, כי סכום ההעלאה של אגרת הביוב לפי התיקון בחוק העזר לא יהיה בו כדי לכסות את המימון הדרוש להקמת מכוני הטיהור.

בביקורת שנעשתה בסוף 1992 נמצא, כי בשלוש שנות קיומה של הקרן היו ההפרשות בפועל לקרן קטנות מהשיעורים שנגבו על פי חוק העזר. בחישוב כולל נמצא, כי בינואר 1993 היו חסרים בקרן כ-3 מיליון ש"ח.

העירייה הסבירה, כי ההפרשות לקרן נעשות באמצעות מערכת ממוחשבת של החברה לאוטומציה במינהל השלטון המקומי בישראל בע"מ. נוכח ממצאי הביקורת, ביקשה

העירייה מהחברה לבדוק את העניין, ובמידת הצורך - להתאים את התכנה להוראות החוק. עד לסיום הבדיקה האמורה, החליטה העירייה להפריש לחשבון נפרד את הסכום החסר, כדי להבטיח את העברתו לקרן.

באגף המים והביוב (להלן - האגף) מתנהל רישום נפרד לניהול הקרן. נמצא, כי האגף מנהל את חשבון הקרן בערכים נומינליים. יתרות הקרן לא הוצמדו למדד המחירים לצרכן והקרן איבדה ריאלית מערכה.

האגף אמור להפריש מדי חודש בחודשו מתקבולי אגרת הביוב לזכות חשבון הקרן. אולם בפועל הוא הפריש רק אחת לשבעה חודשים, בממוצע, את החלק של הקרן בגביית אגרת הביוב, שהצטבר במשך אותם חודשים, דבר שגרם נזק כספי לקרן. כתוצאה מרישום לא סדיר של ההפרשות לקרן ומאי-הצמדתן למדד המחירים לצרכן, היו חסרים בקרן בינואר 1993, על פי חישובי משרד מבקר המדינה, כ-506,000 ש"ח.

בעקבות הביקורת, המליצה ועדת הכספים של העירייה, בדצמבר 1992, למועצת העירייה, כי "בסוף כל שנת כספים יתווסף ליתרת הקרן שנצברה, סכום בגין הצמדה חלקית או מלאה, כדי לשמור במידת האפשר על ערכה הריאלי של היתרה בקרן".

בחישוב כולל, יתרת הקרן בינואר 1993 אמורה להיות בסכום של 8,701,350 ש"ח. מכאן שיתרת הקרן הרשומה בספרי האגף בסך 5.2 מיליון ש"ח היא רק 60% מהסכום שאמור היה להצטבר בקרן לאותו מועד.

הממצאים שהובאו לעיל מצביעים, שלא חלה התקדמות של ממש בטיפול של העירייה בהקמת מערכת לטיהור שפכים, ולא תוקנו הליקויים שצוינו בדוח שנתי 42.

יש לראות בחומרה את העובדה, שהנושא האקולוגי החשוב של טיהור שפכים הוזנח ולא טופל כראוי.

בעשרים השנים האחרונות גדלה העיר והתרחבה בתנופה רבה, והכמות הגדלה והולכת של השפכים מחריפה את הסכנות הנגרמות בעטיים - סיכונים בריאותיים, מפגעים סביבתיים וזיהום מקורות מים - ומגבירה את הצורך להתמודד עם הבעיה. על כל הגורמים הנוגעים בדבר לעשות לתיקון המצב, ויפה שעה אחת קודם.